

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle etu- ja sukunimilaiksi ja laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle etu- ja sukunimilaiksi ja laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta (HE 104/2017 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Assi Salminen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Joanna Grandell, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Markus Rahkola, valtiovarainministeriö
- hallinto-oikeustuomari Kristiina Kerttula, Vaasan hallinto-oikeus
- lautakunnan puheenjohtaja Urpo Kangas, Nimilautakunta
- tasa-arvovaltuutettu Jukka Maarianvaara, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
- lakimies Merike Helander, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Aija Salo, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- johtava asiantuntija Tytti Ronkainen, Väestörekisterikeskus
- Hämeen maistraatin päällikkö Erja Kronberg, Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö
- hallintopäällikkö Asta Virtaniemi, Kirkkohallitus
- erityisasiantuntija Sirkka Paikkala, Kotimaisten kielten keskus
- erityisasiantuntija Kirsi Pollari, Lastensuojelun Keskusliitto
- projektipäällikkö Anna Moring, Monimuotoiset perheet -verkosto
- toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry
- pääsihteeri Kerttu Tarjamo, Seta ry
- lakimies Markku Ruuskanen, Sukuseurojen Keskusliitto SSK ry
- yliopistonlehtori, dosentti Unni Leino, Trasek ry
- lastenpsykiatri, psykoterapeutti Janna Rantala

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Nimilautakunta
- Maahanmuuttovirasto
- Kehitysvammaliitto

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

- Vapaa-ajattelijain liitto ry
- apulaisprofessori Suvianna Hakalehto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi etu- ja sukunimilaki, jolla kumottaisiin nykyinen nimilaki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa etu- ja sukunimiä koskeva lainsäädäntö, keventää menettelyjä nimiasioissa ja mahdollistaa siirtyminen nimiasioiden sähköiseen käsittelyyn.

Esityksen mukaan etunimiä voisi antaa nykyisen kolmen sijaan neljä. Lisäksi etunimeksi voitaisiin valita ilman erityisiä perusteita myös sellainen nimi, joka ei vastaa kotimaista nimikäytäntöä, jos nimi on vakiintuneesti Suomessa käytössä.

Esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta muodostaa kahdesta eri sukunimestä sukunimiyhdistelmä. Vanhempien vaihtoehtoja valita lapselle sukunimi lisättäisiin. Lapsen sukunimeksi voitaisiin lisäksi antaa vanhemman tai isovanhemman nimestä muodostettu sukunimi, jos tämä vastaa vieraan valtion nimikäytäntöä ja vanhemmalla on yhteys kyseiseen valtioon. Avioituvien vaihtoehtoja valita sukunimi tai sukunimiyhdistelmä lisättäisiin. Myös avopari voisi tietyin edellytyksin saada yhteisen sukunimen tai sukunimiyhdistelmän.

Nimenantovelvoitetta koskevaa määräaikaa ehdotetaan nostettavaksi kahdesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen. Maistraattien ja seurakuntien vastuunjako ehdotetaan selkeytettäväksi. Esityksessä ehdotetaan myös, että vain uudissukunimistä tulisi tiedottaa maistraattien kotisivuilla. Nimilautakunnan lausuntoa edellytettäisiin nykyistä harvemmissä hakemustyypeissä.

Rekisteröidystä parisuhteesta annetusta laista poistettaisiin rajoitus, jonka perusteella rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin ei sovelleta puolison sukunimeä koskevia säännöksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Etu- ja sukunimilaki on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään vuoden 2018 alusta.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi nimilainsäädäntö kokonaisuudessaan. Taustalla on tarve ajantasaistaa voimassa oleva sääntely vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia ottamalla huomioon muun muassa perherakenteiden muuttuminen, väestön kansainvälistyminen ja

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

yleistynyt pyrkimys yksilöllisempään nimenantoon. Lisäksi esityksellä pyritään karsimaan päällekkäisiä viranomaistoimintoja sekä nopeuttamaan ja selkeyttämään nimiasioiden käsittelyä.

Lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja vähäisin muutosehdotuksin.

Etunimi

Etunimistä säädetään etu- ja sukunimilaista annetun lakiehdotuksen 1—3 §:ssä. Ehdottomina edellytyksinä on, että etunimiä saa olla neljä, etunimi ei ole omiaan aiheuttamaan pahennusta eikä haittaa ja että nimi ei ole etunimeksi ilmeisen soveltumaton (1 §). Näistä ehdottomista edellytyksistä ei voida poiketa. Ehdotettu sääntely vastaa pitkälti nykytilaa lukuun ottamatta sitä, että etunimien enimmäismäärä nostetaan nykyisestä kolmesta neljään.

Ehdotetussa 2 §:ssä säädetään etunimen harkinnanvaraisista edellytyksistä, joista voidaan tietyin 3 §:ssä säädetyn perusteiden poiketa. Harkinnanvarainen edellytys on muun muassa se, että etunimi on vakiintunut samalle sukupuolelle (2 §:n 1 mom. 2 kohta). Ehdotettu säännös merkitsee etunimien sukupuolisidonnaisuuden säilyttämistä pääsääntönä. Hallituksen esityksessä tätä perustellaan sillä, että sukupuolijaottelu on ainakin vielä tällä hetkellä merkittävä osa henkilön tunnistamista sosiaalisessa kanssakäymisessä ja osa henkilötunnuksen muodostumistapaa (s. 23). Lisäksi ratkaisua perustellaan sillä, että sukupuolittuneiden nimien lisäksi väestötietojärjestelmään on merkitty lukumäärältään kasvava joukko sukupuolineutraaleja nimiä. Tällaiset nimet eivät ole vakiintuneet vain jommankumman sukupuolen käytettäväksi, vaan ovat molempien sukupuolten käytettävissä.

Valiokunta on päätenyt saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan kannattamaan etunimien sukupuolisidonnaisuuden säilyttämistä. Valiokunta katsoo, että esityksessä on otettu asianmukaisesti huomioon yhtäältä ihmisten erilaiset intressit ja henkilökohtaiset tilanteet sekä toisaalta yhteiskunnassa vallitsevat olosuhteet, sukupuolten tasa-arvo sekä erityisesti lapsen etu. Asian arvioinnissa valiokunta on kiinnittänyt huomiota seuraaviin seikkoihin.

Etunimien sukupuolisidonnaisuuden säilyttämistä puoltaa valiokunnan näkemyksen mukaan ensinnäkin se, että etunimet ovat nykyisinkin usein vakiintuneet tai vakiintuvat pitkälti toisen sukupuolen käyttäviksi. Näin on myös useissa muissa maissa, sillä valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksen valmistelussa selvitetystä 11 vertailumaasta vain Ruotsissa etunimien sukupuolisidonnaisuudesta on nimenomaisesti luovuttu.

Niin ikään valiokunta on ottanut huomioon, että ehdotus mahdollistaa nykyistä selkeämmin etunimien sukupuolisidonnaisuudesta poikkeamisen. Toiselle sukupuolelle vakiintunut etunimi voidaan hyväksyä vastakkaiselle sukupuolelle ensinnäkin silloin, kun kyseisiä etunimiä on merkitty väestötietojärjestelmään vähintään viidelle elossa olevalle henkilölle (3 §:n 1 kohta). Tämä poikkeusperuste on uusi, mutta se perustuu osittain nykyiseen soveltamiskäytäntöön. Ehdotus merkitsee sitä, että jos nimi on käytössä vähintään viidellä hakijan kanssa samaa sukupuolta olevalla elossa olevalle henkilöllä, nimi hyväksytään yksin tällä perusteella. Tarvetta vedota muuhun poikkeusperusteeseen tai esittää muuta selvitystä ei ole. Peruste helpottaa mahdollisuuksia ottaa käyttöön toiselle sukupuolelle vakiintunut nimi.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Numeraalisen rajan asettamisen taustalla on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarve varmistaa paitsi yhdenmukainen ja läpinäkyvä soveltaminen myös nimihakemusten sähköistäminen. Valiokunta pitää rajan asettamista näillä perustein aiheellisena. Myös numeraalisen rajan asettaminen viiteen on perusteltua, jottei poikkeusperusteen soveltamisen kynnys asetu liian korkealle. Numeraalisen rajan täytyminen ei kuitenkaan vielä tarkoita sitä, että etunimeä pidettäisiin tällä perusteella vakiintuneena kyseiselle sukupuolelle. Etunimen vakiintuneisuutta arvioidaan väestötietojärjestelmään tallennettujen etunimien perusteella (HE, s. 40 ja 41).

Etunimen sukupuolisidonnaisuudesta voidaan poiketa myös muusta erityisestä syystä (3 §:n 4 kohta). Säännös soveltuu muun muassa tapauksiin, joissa henkilö sukupuoli-identiteettinsä perusteella haluaa toiselle sukupuolelle vakiintuneen nimen. Säännöksen soveltamista ei ole kytketty sukupuolen vahvistamisprosessiin, vaan sitä voidaan soveltaa myös muihin sukupuoli-identiteettiin liittyviin tapauksiin. Ratkaisevaa poikkeusperusteen soveltamisessa on pelkästään hakijan luotettavalla tavalla esittämä oma kokemus sukupuoli-identiteetistään (HE, s. 43). Tämä edellyttää nykyistä merkittävästi vähemmän selvitystä henkilön sukupuoli-identiteetistä. Näyttökynnyksen madaltamisen taustalla on voimassa olevan nimilain soveltamiskäytännön vaihtelevuus. Lain sanamuodosta tai sen perusteluista ei ole selvitettävissä, mitä selvitystä hakemuksen perusteeksi tulisi esittää. Lisäksi osa asioista ohjautuu nimilautakuntaan käsiteltäväksi, kun taas osan ratkaisee maistraatti itsenäisesti, jos hakemukseen on liitetty lääketieteellinen selvitys siitä, että henkilö on hakeutunut transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain (563/2002, jälj. translaki) mukaiseen sukupuolen vahvistamisprosessiin. Toisaalta, vaikka henkilö olisikin hakeutunut sukupuolen vahvistamisprosessiin, lopputuloksena ei välttämättä aina ole sukupuolen vahvistaminen. Soveltamiskäytännössä on jäänyt näin ollen osin epäselväksi se, missä kaikissa tilanteissa lääketieteellinen selvitys on saatava ja riittäisikö vähäisempikin selvitys tai muu sukupuoli-identiteettiin liittyvä syy. Ottaen huomioon käytännön kokemukset nykyisen sääntelyn ja käytännön kapea-alaisuudesta sekä vaadittavan näytön vaihtelevuudesta valiokunta pitää esitystä tältä osin perusteltuna ja katsoo sen parantavan hakijan asemaa.

Kaiken kaikkiaan valiokunta katsoo, että ehdotetut poikkeusperusteet antavat asianmukaiset ja riittävät mahdollisuudet etunimen sukupuolisidonnaisuutta koskevasta pääsäännöstä poikkeamiselle. Ne mahdollistavat muun muassa sen, että henkilön etunimi voi koostua molemmille sukupuolille tai jommallekummalle sukupuolelle vakiintuneesta nimestä, kummallekaan sukupuolelle vakiintumattomasta tai näiden yhdistelmästä. Esimerkiksi intersukupuoliselle lapselle on mahdollista antaa edellä tarkoitettu nimiyhdistelmä, jos se arvioidaan lapsen edun mukaiseksi.

Etunimien sukupuolisidonnaisuuden arvioinnissa valiokunta on edellä esitetyn lisäksi kiinnittänyt huomiota tästä edellytyksestä luopumisen mahdollisiin riskeihin. Saadun selvityksen mukaan edellytyksestä luopuminen saattaisi nimittäin merkitä sitä, että viranomaiset eivät voisi estää tosiasiallisesti vain toiselle sukupuolelle vakiintuneen nimen antamista lapselle, vaikka nimi saattaisi johtaa lapsen edun kannalta ristiriitaiseen tilanteeseen. Tämä johtuu siitä, että pelkästään ehdotetussa 1 §:ssä säädettyjen ehdottomien edellytysten perusteella tällaista lopputulosta ei voitaisi estää. Valiokunta ei pidä tällaista lopputulosta toivottuna kehityssuuntana.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Sukunimi

Hallituksen esitys sisältää sukunimiä koskevaan sääntelyyn useita muutoksia, kuten mahdollisuutta nykyistä laajemmin muodostaa kahdesta eri sukunimestä sukunimiyhdistelmiä, mahdollisuutta ottaa yhteinen sukunimi avoliitossa ja rekisteröidyssä parisuhteessa sekä mahdollisuutta valita lapselle vieraan valtion nimikulttuurin mukaan määräytyvä sukunimi. Ehdotuksissa on otettu huomioon muun muassa perherakenteissa tapahtuneet muutokset ja perheiden kansainvälistyminen, ja ne heijastavat pyrkimystä edistää laajaa valinnanvapautta sekä parantaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Sukunimiyhdistelmä voidaan etu- ja sukunimilaista annetun lakiehdotuksen 5 §:n mukaan muodostaa kahdesta sellaisesta sukunimestä, joiden käyttämiseen henkilöllä on ehdotetun lain mukaan oikeus. Sukunimiyhdistelmät ovat muodoltaan kahden sukunimen yhdistelmiä, joko yhdysmerkillä yhdistettyjä tai erikseen kirjoitettuja, ja sukunimien järjestys on vapaavalintainen. Tämä merkitsee sitä, että sukunimiyhdistelmän voi avioituessa muodostaa omasta ja puolison nimestä, mutta myös mistä tahansa kahdesta sellaisesta sukunimestä, johon henkilö on oikeutettu hakemuksella. Täysi-ikäinen henkilö voi muodostaa sukunimiyhdistelmän esimerkiksi omasta nykyisestä sukunimestään sekä isovanhempansa sukunimestä tai vaikkapa kahdesta uudissukunimestä. Esimerkiksi sukunimistä Virtanen ja Jokinen voidaan muodostaa seuraavat sukunimiyhdistelmät: Virtanen-Jokinen, Jokinen-Virtanen, Virtanen Jokinen tai Jokinen Virtanen.

Ehdotus mahdollistaa sukunimiyhdistelmän valitsemisen syntyvälle lapselle silloin, kun vanhemmilla ei ole yhteistä sukunimeä. Tarkoituksena on korostaa lapsen etua, sillä ehdotetun mahdollisuuden avulla voidaan varmistaa lapsen nimiyhteys molempiin vanhempiinsa. On kuitenkin huomattava, että jos vanhemmilla on yhteinen sukunimiyhdistelmä, myös lapsi saa kyseisen sukunimiyhdistelmän. Jos taas molemmilla vanhemmilla on eri sukunimiyhdistelmät, lapselle voidaan muodostaa näistä sukunimiyhdistelmä niin, että se sisältää molempien vanhempien sukunimiyhdistelmistä yhden sukunimen.

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia voimassa olevan nimilain sukunimien suojaan. Uudeksi sukunimeksi ei nykyisin voida hyväksyä sukunimeä, joka on Suomessa merkitty väestötietojärjestelmään, eikä nimeä, jonka yleisesti tiedetään vakiintuneen määrätyn kotimaisen tai vierasmaalaisen suvun nimeksi. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kaikkein yleisimpien sukunimien suojasta on luovuttu.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen valmistelussa on pohdittu, tulisiko käytössä olevien sukunimien suojasta luopua kaikkein yleisimpien sukunimien osalta. Tällainen muutos vapauttaisi suuren joukon sukunimiä kenen tahansa käyttöön. Sukunimisuojan säilyttämiseen nykyisessä laajuudessa päädyttiin esityksen valmistelussa kuitenkin sen vuoksi, että suomalainen sukunimistö poikkeaa huomattavasti muiden Pohjoismaiden ja muun Euroopan nimikäytännöistä, sillä vanhimmat suomalaiset talonpoikaissukunimet ovat periytyneet suvuilla jopa 1200-luvulta saakka. Vain yleisimpien sukunimien suojan poistaminen olisi myös yhdenvertaisuussyistä ongelmallinen.

Lakivaliokunta on asiaa arvioituaan päättänyt tukemaan sukunimisuojan säilyttämistä esitetyllä tavalla ottaen huomioon myös sen, että ehdotettu sääntely mahdollistaa sukunimisuojaa koske-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

vasta pääsäännöstä poikkeamisen eri perustein (1. lakiehdotuksen 16 §). Poikkeamismahdollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että muun muassa perheiden tosiasiallinen monimuotoisuus voidaan ottaa sukunimissä huomioon samoin kuin turvallisuussyyt (HE, s. 51). Poikkeusperusteiden laaja-alaisuuden vuoksi valiokunta arvioi, että tarve sille, että kaikkien sukunimet tai yleisimmät sukunimet olisivat käytettävissä, on vähäinen.

Hallituksen esitykseen ei sisälly voimassa olevan lain säännöstä, jonka mukaan tuomioistuin voi lapsen isyyden kumoamisen jälkeen päättää, että lapsi on velvollinen ottamaan sen sukunimen, joka äidillä oli lapsen syntymän hetkellä. Esityksen pyrkimyksenä on korostaa lapsen etua, sillä lapsen saamasta sukunimestä on voinut muodostua osa hänen henkilöllisyyttään (s. 20). Saadun selvityksen mukaan viimeisten kymmenen vuoden aikana lapsen nimi on muutettu mainitun kanneoikeuden perusteella yhdessä tapauksessa. Lakivaliokunta pitää ratkaisua perusteltuna.

Lapsen etu

Etu- ja sukunimeä koskevissa kysymyksissä on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota lapsen oikeudelliseen asemaan, koska lapsen nimi on keskeinen osa hänen identiteettiään. Ehdotetun sääntelyn kannalta merkityksellisiä ovat muun muassa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen määräykset.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa lapsen edun huomioon ottamista lapsen nimeä koskevassa päätöksenteossa (HE, s. 22). Lähtökohtina ovat muun muassa lapsen oikeus omaan nimeensä, oikeus saada nimi yhteys vanhempansa tai molempiin vanhempiinsa sekä oikeus tulla kuulluksi. Lakiehdotukseen ei kuitenkaan sisälly nimenomaista säännöstä siitä, että lapselle annettava nimi ei saa olla lapsen edun vastainen tai että lapsen nimen muuttamisen on oltava lapsen edun mukaista. Toisaalta lapsen etu ja oikeudet on otettu erityisesti huomioon useissa ehdotetun etu- ja sukunimilain aineellisissa ja menettelyllisissä säännöksissä (mm. 1—3, 6—8, 16—18, 20, 27—30 ja 43—45 §) ja lapsen etua korostetaan niiden perusteluissa. Esimerkiksi sen arvioinnissa, aiheuttaako etunimi haittaa, merkitystä tulee esityksen perustelujen mukaan (s. 23) antaa sille, hakeeko etunimeä täysi-ikäinen vai haetaanko sitä lapselle. Tämä merkitsee sitä, että kun kyse on lapselle haettavasta etunimestä, haitta-arvioinnissa tulee erityistä merkitystä antaa lapsen edun toteutumiseksi. Esitettyjä säännöksiä ja niiden perusteluja arvioituaan valiokunta pitää esitettyä sääntelytapaa asianmukaisena.

Esityksen lähtökohtana on, että lapsen laillisina edustajina toimivat hänen huoltajansa. Lähtökohteisesti lapsen puhevaltaa käyttävät lailliset edustajat lasta koskevassa päätöksenteossa ja huoltajien on tässä päätöksenteossa otettava huomioon esimerkiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) säännökset lapsen tasapainoisesta kehityksestä lapsen tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Lapsen edun arvioiminen ja sen varmistaminen ovat siten ensisijaisesti lapsen huoltajien tehtäviä, ja viranomaiset arvioivat lapsen etua viimesijaisesti.

Lapsen näkemykset tulee kuitenkin ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Tämä on otettu esityksessä (1. lakiehdotuksen 44 §) huomioon siten, että 15 vuotta täyttäneellä alaikäisellä on nimeään koskevassa asiassa huoltajiensa ohella itsenäinen puhevalta. Jos huoltaja tai muu laillinen edustaja ei anna suostumusta 15 vuotta täyttäneen alaikäisen nimenmuutokselle, on alaikäisen mielipide ratkaiseva. Näin ollen 15 vuotta täyttänyttä alaikäistä pidetään riittävän kyp-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

sänä ymmärtämään nimiasian merkitys, minkä vuoksi hän voi tehdä itsenäisesti tätä koskevia päätöksiä. Toisaalta esityksessä on otettu huomioon 15 vuotta nuoremmat alaikäiset siten, että jos alaikäinen on täyttänyt 12 vuotta, hänen nimeään ei pääsäännön mukaan voida muuttaa ilman hänen kirjallista suostumustaan. Alaikäisen nimeä ei myöskään voida muuttaa vastoin 12 vuotta nuoremmen lapsen tahtoa, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota. Valiokunta toteaa, että ehdotetut ikärajat perustuvat nykyiseen nimilainsäädäntöön ja ovat johdonmukaisia muun lainsäädännön kanssa. Valiokunnalla ei ole niihin huomauttamista.

Lapsen edun kannalta merkityksellinen on myös säännös, jonka mukaan alaikäisen nimen muuttamista ei voida ilman erityistä syytä hyväksyä, jos lapsen nimeä on muutettu aiemmin kolme kertaa ennen kuin hän täyttää 12 vuotta (45 §). Säännös on nykytilaan nähden uusi, ja sen tarkoituksena on mahdollistaa yleisimmät lapsen nimenmuutostilanteet, mutta estää lapsen nimen perusteeton toistuva muuttaminen.

Maksuttomat hakemukset

Esityksen lähtökohtana on, että ilmoituksesta ei peritä maksua, kun taas hakemuksesta tehdystä päätöksestä peritään maksu, jonka suuruudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen perusteella annetussa alemman asteisessa lainsäädännössä (1. lakiehdotuksen 28 §:n 1 mom.). Tietyissä tilanteissa hakemuksesta ei kuitenkaan peritä maksua (2 mom.). Nämä poikkeustilanteet ovat pääosin sellaisia, jotka voidaan nykyisen lainsäädännön mukaan käsitellä maksuttomina ilmoitusasioina. Esityksen tarkoituksena on, että tällaiset asiat voidaan käsitellä maksuttomina myös jatkossa hakemuksen perusteella vireille laitettuina.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan nykytilaan nähden uutta säännöstä siitä, että maksutta käsitellään myös hakemus, jolla hakija sukupuolen vahvistamisen yhteydessä tai sen jälkeen muuttaa etunimensä vastaamaan sitä sukupuolta, joka hänelle on merkitty väestötietojärjestelmään (28 §:n 2 mom. 7 kohta). Hakemuksen maksuttomuus edellyttää näin ollen sitä, että etunimihakemus tehdään sukupuolen vahvistamista koskevan hakemuksen yhteydessä tai sen jälkeen. Sääntely ei estä etunimen muuttamista jo ennen sukupuolen vahvistamista koskevan hakemuksen tekemistä, mutta tällöin hakemuksen käsittelystä peritään maksu. Tämä perustuu esityksen perustelujen mukaan siihen, että tällaisessa tapauksessa etunimen sukupuolisidonnaisuudesta poikkeaminen edellyttää viranomaisilta harkintaa (s. 62).

Valiokunta on esityksen käsittelyssä pohtinut, tulisiko hakemuksen maksuttomuus laajentaa sellaisiin tilanteisiin, joissa hakemus tehdään ennen sukupuolen vahvistamista, tai jopa kaikkiin sellaisiin tapauksiin, joissa nimihakemus perustuu henkilön sukupuoli-identiteettiin. Jälkimmäisen muutoksen tekeminen ei kuitenkaan ole perusteltua, sillä se laajentaisi hakemusten maksuttomuutta olennaisesti. Lisäksi se lisäisi merkittävästi maistraatin selvitystehtäviä ja siten maistraatin työmäärää, sillä käytännössä ei ole välttämättä selvää, missä tapauksissa henkilön nimen muutoksen taustalla on sukupuoli-identiteetti. Muutoksella olisi näin ollen vaikutuksia myös maistraattien määrärahatarpeisiin.

Maksuttomuuden laajentaminen niihin tilanteisiin, joissa hakemus tehdään ennen sukupuolen vahvistamista, edellyttäisi vuorostaan sen arvioimista, missä tilanteissa sukupuolen vahvistamista pidetään siinä määrin todennäköisenä, että sitä voitaisiin pitää perusteena maksuttomuudelle.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Saadun selvityksen mukaan translain mukainen sukupuolen vahvistamisprosessi on kuitenkin pitkä ja monivaiheinen, eikä se aina pääty sukupuolen vahvistamiseen. Lisäksi hakemuksen maksuttomuuden tueksi tulisi edellyttää näyttöä hakeutumisesta tällaiseen prosessiin, vaikka tällaista näyttöä ei edellä selvitetyn mukaisesti enää vaadittaisi varsinaisen nimihakemuksen tueksi. Maksuttomuuden laajentaminen tällaisiin tapauksiin näin ollen vesittäisi esityksen pyrkimyksen päästä eroon nykyisistä sukupuoli-identiteettiin perustuvien nimihakemusten näyttövaatimuksista. Kuten edellä on todettu, esityksen pyrkimys on valiokunnankin mielestä erityisen kannatettava, eikä se siksi pidä perusteltuna eikä tarkoituksenmukaisena tuoda näyttövaatimusta hakemusten maksuttomuuden arviointiin.

Valiokunta on siten päätenyt katsomaan, ettei nimihakemusten maksuttomuutta ole perusteltua laajentaa esityksessä ehdotetusta. Valiokunta korostaa, että maksuttomiksi ehdotetuissa hakemusasioissa on kyse tilanteista, joissa henkilön olosuhteissa tapahtunut muutos on todennettavissa väestötietojärjestelmän tiedoista tai se on muutoin viranomaisen tiedossa. Tästä syystä hakemusten käsittely on maistraatissa summaarista eikä edellytä yksittäistapauksellista harkintaa.

Ennen syntymäänsä kuolleen lapsen nimeäminen

Ennen syntymäänsä kuollutta lasta ei nykyisen lainsäädännön mukaan voida nimetä siten, että nimi ilmoitettaisiin maistraatille ja tallennettaisiin väestötietojärjestelmään. Hallituksen esitys ei tuo tähän oikeustilaa muutosta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan taustalla on se, että nimen oikeusvaikutukset liittyvät väestötietojärjestelmään tehtävään merkintään. Väestötietojärjestelmään vuorostaan merkitään tiedot vain elävinä syntyneistä, mikä perustuu siihen, että lainsäädännön luomat oikeudet ja sen asettamat velvollisuudet kohdistuvat elossa oleviin henkilöihin.

Valiokunnan näkemyksen mukaan vanhemmille voi kuitenkin olla tärkeää antaa nimi ennen syntymäänsä kuolleelle lapselle, vaikei nimeä voidakaan ilmoittaa maistraatille ja tallentaa väestötietojärjestelmään ja vaikka nimen antamiseen ei liittyisikään lainsäädännön oikeusvaikutuksia. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetun nimilainsäädännön tai muun lain säännökset eivät aseta tälle esteitä. Nimen antamiseen ei kuitenkaan tällaisissa tapauksissa liity oikeusvaikutuksia, joten asiasta ei ole tarpeellista eikä tarkoituksenmukaista antaa nimenomaisia säännöksiä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Etu- ja sukunimilaki

2 luku. Sukunimi

16 §. Sukunimen muuttaminen käytössä olevaksi sukunimeksi. Esityksen perusteluista ilmenee, että tarkoitus on, että sukunimeään muuttava voi nykyisen sukunimensä muuttamisen lisäksi ottaa vaihtoehtoisesti nyt käsiteltävänä olevassa pykälässä tarkoitettu nimi osaksi sukunimeään ja näin muodostaa sukunimiyhdistelmä (s. 44). Pykälän sanamuodon perusteella sen soveltaminen sukunimiyhdistelmien muodostamiseen on valiokunnan näkemyksen mukaan kuitenkin

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

kin epäselvää. Säännöksen selventämiseksi vastaamaan paremmin esityksen perusteluja valiokunta ehdottaa sen *otsikon ja johdantokappaleen* muuttamista.

5 luku. Erinäiset säännökset.

44 §. Alaikäisen itsemääräämisoikeus. Pykälässä säädetään alaikäisen itsemääräämisoikeudesta. Sen 2 momentin mukaan 12 vuotta täyttäneen lapsen nimeä ei voida muuttaa ilman hänen kirjallista suostumustaan. Kirjallinen suostumus ei kuitenkaan ole tarpeen, jos alaikäinen ei mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi ymmärrä asian merkitystä tai jos hän ei kykene ilmaisemaan tahtoaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännösehdotuksen tarkoituksena on painottaa lapsen kuulemista nimeen liittyvässä päätöksenteossa. Poikkeus on kuitenkin tarpeellinen tilanteissa, joissa lapsen nimeä halutaan lapsen edun mukaisesti muuttaa, mutta lapsen suostumusta ei säännöksessä mainituista syistä voida saada. Tarkoituksena on ollut tiukentaa poikkeamisen edellytyksiä nykyisestä.

Valiokunta toteaa, että ehdotetun säännöksen muotoilu vastaa vastikään säädetyn isyyslain (11/2015) 42 ja 56 §:ssä käytettyä muotoilua. Valiokunta kuitenkin korostaa sitä esityksen perusteista (s. 73) ilmenevää seikkaa, että säännöksessä mainitulla kykenemättömyydellä tarkoitetaan jatkuvaa puutetta eikä lyhytaikaista ja ohimenevää tilaa. Lisäksi valiokunta painottaa, että lapsen vakava sairaus tai kehitysvammaisuus ei automaattisesti tarkoita sitä, että lapsi olisi kykenemätön ilmaisemaan tahtoaan. Koska lapsen näkemyksen selvittämättä jättäminen on tarkoitettu poikkeukselliseksi, 2 momenttia tulee valiokunnan mukaan tulkita suppeasti. Lisäksi valiokunta painottaa, että säännöstä sovellettaessa tulee aina varmistaa, että säännöksessä tarkoitettu peruste on käsillä ja että lapsen kuuleminen ei sen vuoksi ole mahdollista. Lisäksi on varmistettava, että lapsen nimen muuttaminen on kokonaisuus huomioon ottaen lapsen edun mukaista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 104/2017 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 104/2017 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Etu- ja sukunimilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Etunimi

1 §

Etunimiveloite ja etunimen ehdottomat edellytykset

Jokaisella tulee olla etunimi.

Etunimiä saa olla enintään neljä.

Etunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi tai etunimistä muodostettu kokonaisuus, joka ei ole:

- 1) omiaan aiheuttamaan pahennusta;
- 2) omiaan aiheuttamaan haittaa;
- 3) etunimeksi ilmeisen soveltumaton.

2 §

Etunimen harkinnanvaraiset edellytykset

Etunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka:

- 1) muodoltaan, sisällöltään ja kirjoitusasultaan vastaa vakiintunutta etunimikäytäntöä;
- 2) on vakiintunut samalle sukupuolelle;
- 3) ei ole ilmeisen sukunimityyppinen.

Alaikäisen lapsen ensimmäiseksi etunimeksi ei voida kuin erityisestä syystä hyväksyä nimeä, joka on nimensaajan elossa olevalla sisaruksella tai puolisisaruksella ensimmäisenä nimenä, eikä poika- tai tytär-loppuista tai vastaavalla tavalla muodostettua nimeä.

3 §

Poikkeusperusteet

Etunimi, joka ei täytä 2 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä, voidaan kuitenkin hyväksyä:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

- 1) jos nimi on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan jo käytössä nimensaaajan kanssa samaa sukupuolta olevalla viidellä elossa olevalla henkilöllä;
- 2) jos henkilöllä kansalaisuutensa, perhesuhteidensa tai muun niihin rinnastettavan seikan perusteella on yhteys vieraaseen valtioon ja esitetty etunimi vastaa kyseisessä valtiossa vakiintunutta etunimikäytäntöä;
- 3) uskonnollisen tavan vuoksi;
- 4) jos siihen harkitaan olevan muu erityinen syy.

2 luku

Sukunimi

4 §

Sukunimivelvoite sekä sukunimen muuttaminen ja yhdistäminen

Jokaisella tulee olla sukunimi.

Sukunimi voidaan muuttaa sukunimeksi, joka ei ole käytössä (*uudissukunimi*), tai toiseksi käytössä olevaksi sukunimeksi tai yhdistää toiseen sukunimeen. Sukunimen muuttamisesta ja yhdistämisestä säädetään jäljempänä.

5 §

Sukunimiyhdistelmä

Kahdesta eri sukunimestä, joiden käyttämiseen henkilöllä on tässä laissa säädetty oikeus, voidaan muodostaa sukunimiyhdistelmä. Sukunimiä ei voi yhdistää kahta enempää. Sukunimet yhdistetään yhdysmerkillä tai kirjoitetaan erilleen. Sukunimien järjestys ja yhdysmerkin käyttö on valittava yhdistelmää muodostettaessa.

6 §

Lapsen sukunimen määräytyminen

Jos vanhemmilla on lapsen nimeä ilmoitettaessa yhteinen sukunimi tai yhteinen sukunimiyhdistelmä, lapsi saa tämän sukunimen tai sukunimiyhdistelmän.

Jos vanhemmilla ei ole yhteistä sukunimeä eikä yhteistä sukunimiyhdistelmää, lapsi saa saman sukunimen tai sukunimiyhdistelmän kuin on hänen täyssisaruksellaan, joka on vanhempien yhteisessä huollossa.

Jos lapsella on hänen nimeään ilmoitettaessa yksi vanhempi, lapsi saa tämän sukunimen tai sukunimiyhdistelmän.

Muissa kuin 1—3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa lapsen sukunimeksi voidaan valita jommankumman vanhemman sukunimi tai vanhempien sukunimistä muodostettu sukunimiyhdistelmä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Lapsen sukunimeksi voidaan 1—4 momentissa säädetyn estämättä valita vanhemman tai iso-
vanhemman nimestä tai näiden molempien nimistä muodostettu sukunimi tai sukunimiyhdistel-
mä, jos vanhemmalla on kansalaisuutensa, avioliittonsa tai muun niihin rinnastettavan seikan pe-
rusteella yhteys vieraaseen valtioon ja vanhempien ilmoittama sukunimi vastaa tässä valtiossa
noudatettua nimikäytäntöä.

7 §

Vanhemman sukunimiyhdistelmän antaminen lapselle

Jos vanhemmalla on sukunimiyhdistelmä, lapselle voidaan 6 §:n 4 momentissa tarkoitettussa ti-
lanteessa antaa:

- 1) vanhemman sukunimiyhdistelmä sellaisenaan;
- 2) vanhemman sukunimiyhdistelmän yksi sukunimi sellaisenaan taikka yhdistettynä toisen
vanhemman sukunimeen tai toisen vanhemman sukunimiyhdistelmän yhteen sukunimeen.

8 §

Alaikäisen sukunimen määräytyminen adoption perusteella

Adoptiolapsen sukunimen määräytymiseen sovelletaan, mitä lapsen sukunimen määräytymi-
sestä 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Adoptiolapsi voi kuitenkin säilyttää oman sukunimensä sellaisenaan tai sukunimiyhdistelmän
yhtenä sukunimenä. Sukunimi, jonka lapsi on säilyttänyt, ei siirry hänen sisarukselleen.

9 §

Sukunimen säilyttäminen vihittäessä

Kummallakin puolisoilla säilyy vihittäessä se sukunimi tai sukunimiyhdistelmä, joka hänellä
oli avioliittoon mennessään, elleivät puoliset muuta sovi.

10 §

Puolisoiden yhteinen sukunimi ja sukunimiyhdistelmä

Avioliittoon aikovat voivat yhdessä päättää, että he ottavat vihittäessä yhteisen sukunimen tai
yhteisen sukunimiyhdistelmän. Yhteiseksi sukunimeksi tai yhteisen sukunimiyhdistelmän osaksi
voidaan ottaa se sukunimi, joka jommallakummalla heistä on pyydettyäessä avioliiton esteiden tut-
kintaa tai viimeksi oli naimattomana ollessaan.

Yhteiseksi sukunimeksi voidaan ottaa myös yksi sukunimi jommankumman puolison sukuni-
miyhdistelmästä. Yhteiseksi sukunimiyhdistelmäksi voidaan ottaa myös jommankumman puoli-
son sukunimiyhdistelmä sellaisenaan.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

11 §

Puolison sukunimen tai sukunimiyhdistelmän yhden sukunimen ottaminen

Jos avioliittoon aikovat eivät ota 10 §:ssä tarkoitettua yhteistä sukunimeä tai sukunimiyhdistelmää, avioliittoon aikova voi puolisonsa suostumuksella muodostaa sukunimiyhdistelmän omasta sukunimestään tai oman sukunimiyhdistelmänsä yhdestä sukunimestä ja puolisonsa sukunimestä tai puolison sukunimiyhdistelmän yhdestä sukunimestä. Avioliittoon aikova voi puolisonsa suostumuksella ottaa sukunimekseen myös puolisonsa sukunimiyhdistelmän yhden sukunimen.

12 §

Puolison sukunimen siirtymisen edellytykset

Sukunimen, joka 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla siirtyy puolison sukunimeksi tai sukunimiyhdistelmän yhdeksi sukunimeksi, tulee olla toisella puolisollla pyydettyä avioliiton esteiden tutkintaa tai hänen viimeksi naimattomana ollessaan, ja hänen tulee säilyttää tai ottaa se käyttöön avioliittoa solmittaessa.

13 §

Aiemmalta puolisolta saatu sukunimi

Aiemmalta puolisolta saatua sukunimeä ei voi siirtää uudelle puolisolalle sukunimeksi tai sukunimiyhdistelmän yhdeksi sukunimeksi. Myöskään aiemmalta puolisolta saatua sukunimiyhdistelmää ei voi siirtää uudelle puolisolalle.

14 §

Yhteisen tai puolison sukunimen ottaminen avioliiton aikana

Muutettaessa sukunimeä avioliiton aikana sovelletaan, mitä 10—13 §:ssä säädetään avioliittoon aikovien nimivaihtoehtoista.

Jos puoliso on muuttanut sukunimeään avioliiton esteiden tutkimisen jälkeen, hän voi siirtää toiselle puolisolalle vain sen nimen tai nimiyhdistelmän, joka hänellä on 1 momentissa tarkoitettua hakemusta tehtäessä.

15 §

Sukunimiyhdistelmästä luopuminen

Sukunimiyhdistelmään kuuluvasta sukunimestä saa luopua.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

16 §

Käytössä olevan sukunimen ottaminen

Väestötietojärjestelmän mukaan elossa olevan henkilön käytössä oleva sukunimi voidaan ottaa sukunimenä käyttöön vain, jos:

- 1) hakija osoittaa haetun sukunimen kuuluneen hänelle tai hänen esivanhemmalleen korkeintaan viidennessä polvessa hakijasta luettuna;
- 2) kyse on hakijan käytössä olevan vierasperäisen sukunimen kirjoitusasun muuttamisesta tai lyhentämisestä helpommin käytettävissä olevaan muotoon;
- 3) haettu sukunimi on käytössä hakijan avopuolisolla, jonka kanssa hakija on asunut yhteistaloudessa vähintään viisi vuotta tai avopuolisolla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi, ja jos avopuoliso antaa suostumuksensa nimen ottamiselle;
- 4) haettu sukunimi on käytössä hakijan lapsella tai sisaruksella ja hakija saa suostumuksen kaikilta väestötietojärjestelmään merkityiltä haetun sukunimen kantajilta;
- 5) haettu sukunimi on käytössä hakijan sijaisvanhemmalla ja sijaisvanhempi antaa suostumuksensa nimen ottamiselle;
- 6) hakijan esittämän sukunimen ottamista on perhesuhteissa tapahtuneiden muutosten tai muun erityisen painavan syyn johdosta pidettävä muutoin erityisen perusteltuna.

17 §

Uudissukunimen ehdottomat edellytykset

Uudissukunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka ei ole:

- 1) omiaan aiheuttamaan pahennusta;
- 2) omiaan aiheuttamaan haittaa;
- 3) sukunimeksi ilmeisen soveltumaton.

18 §

Uudissukunimen hyväksymisen harkinnanvaraiset edellytykset

Ilman erityistä syytä uudissukunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka:

- 1) muodoltaan, sisällöltään ja kirjoitusasultaan vastaa kotimaista sukunimikäytäntöä;
- 2) ei ole vakiintunut tietyille yleisesti tunnetulle ja historiallisesti merkittävälle kotimaiselle tai ulkomaiselle suvulle;
- 3) ei ole ilmeisen etunimityyppinen;
- 4) ei koostu kahdesta tai useammasta erilleen kirjoitetusta nimestä tai nimen osasta.

19 §

Suojatut tunnuksset

Ilman erityistä syytä uudissukunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka ei ole sekoitettavissa:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

- 1) valtakunnallisesti tunnetun säätiön, yhdistyksen tai muun yhteisön nimeen;
 - 2) rekisteröityyn toiminimeen tai tavaramerkkiin taikka muuhun elinkeinotoiminnassa käytettyyn suojattuun tunnukseen;
 - 3) kansallisesti tai kansainvälisesti yleisesti tunnettuun taiteilijanimeen.
- Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, ei sovelleta asunto-osakeyhtiön toiminimeen. Suojatuksi tunnukseksi ei uudissukunimen hyväksyttävyyttä arvioitaessa katsota yleistä paikannimeä tai yleiskielistä sanaa.

20 §

Erityiset syyt uudissukunimen hyväksymiselle

Uudissukunimi voidaan hyväksyä erityisestä syystä, vaikka 18 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty, jos:

- 1) hakija osoittaa haetun sukunimen kuuluneen hänelle tai hänen esivanhemmalleen korkeintaan viidennessä polvessa hakijasta luettuna;
- 2) kyse on hakijan käytössä olevan vierasperäisen sukunimen kirjoitusasun muuttamisesta tai lyhentämisestä helpommin käytettävissä olevaan muotoon;
- 3) hakijalla on kansalaisuutensa, avioliittonsa tai muun niihin rinnastettavan seikan perusteella yhteys vieraaseen valtioon ja hakijan esittämä uusi sukunimi vastaa kyseisessä valtiossa noudatettua nimikäytäntöä;
- 4) se on perusteltua uskonnollisen tavan vuoksi;
- 5) hakijan esittämän uudissukunimen ottamista on pidettävä muutoin erityisen perusteltuna.

Uudissukunimi voidaan hyväksyä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta erityisestä syystä myös silloin, kun 19 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty. Nimen hyväksymiselle on erityinen syy lisäksi, jos hakija saa suojatun tunnuksen haltijalta suostumuksen nimenmuutokselle.

3 luku

Nimiviranomaiset ja menettelysäännökset

21 §

Nimiviranomaiset

Etu- ja sukunimeä koskevat asiat ratkaisee se maistraatti, jonka toimialueella on hakijan kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Ilmoitus tai hakemus voidaan toimittaa mille tahansa maistraatille. Mitä tässä laissa säädetään maistraatista, koskee Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastoa. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää edellä säädetystä poikkeavasta toimivallan jakautumisesta maistraattien kesken.

Tuomioistuin voi adoption vahvistamisen yhteydessä antaa päätöksen alaikäisen adoptiolapsen sukunimestä.

Erityisenä asiantuntijaviranomaisena lain soveltamista koskevissa kysymyksissä toimii nimilautakunta, jonka oikeusministeriö asettaa. Säännökset lautakunnan kokoonpanosta ja tehtävistä

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa säännöksiä lausuntokäsittelyssä sovellettavasta menettelystä.

22 §

Etunimen ilmoittaminen

Huoltajan on ilmoitettava lapsen etunimi maistraatille kolmen kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Ilmoituksen vastaanottajan on selvitettävä ilmoitetun etunimen lainmukaisuus. Jos on syytä epäillä nimen lainmukaisuutta, nimi ei ole ennestään käytössä tai nimeä ei voida hyväksyä, seurakunnan on viipymättä siirrettävä asia maistraatin ratkaistavaksi.

Jos henkilöllä ei muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa ole etunimeä silloin, kun hänet Suomessa merkitään väestötietojärjestelmään, hänen tai hänen huoltajansa on kuuden kuukauden kuluessa väestötietojärjestelmämerkinnän tekemisestä ilmoitettava maistraatille, minkä etunimen hän ottaa, ellei erityisistä syistä muuta johdu.

Jos ilmoitusta alaikäisen etunimestä ei ole tehty määräaikaan mennessä, maistraatti lähettää huoltajalle kehotuksen ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Jos ilmoitusvelvollisuutta ei ole täytetty kohtuullisessa ajassa kehotuksesta, maistraatilla on velvollisuus ilmoittaa asiasta salassapitosäännösten estämättä sen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jonka alueella lapsi asuu ja jonka tulee huolehtia nimen ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä.

23 §

Sukunimen ilmoittaminen

Huoltajan on ilmoitettava lapsen sukunimi maistraatille kolmen kuukauden kuluessa syntymästä. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Ilmoituksen vastaanottajan on selvitettävä nimen lainmukaisuus. Jos on syytä epäillä ilmoitetun sukunimen tai sukunimiyhdistelmän lainmukaisuutta, ilmoitettua sukunimeä tai sukunimiyhdistelmää ei voida hyväksyä tai ilmoitettu sukunimi tai sukunimiyhdistelmä on 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu, seurakunnan on siirrettävä asia viipymättä maistraatin ratkaistavaksi.

Jos henkilöllä ei muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa ole sukunimeä silloin, kun hänet Suomessa merkitään väestötietojärjestelmään, hänen tai hänen huoltajansa on kuuden kuukauden kuluessa väestötietojärjestelmämerkinnän tekemisestä ilmoitettava maistraatille, minkä sukunimen hän ottaa, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Sukunimen tai sukunimiyhdistelmän määräytymiseen sovelletaan tällöin, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Jos ilmoitusta alaikäisen sukunimestä ei ole tehty määräaikaan mennessä, maistraatti lähettää huoltajalle kehotuksen ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Jos ilmoitusvelvollisuutta ei ole täytetty kohtuullisessa ajassa kehotuksesta, alaikäinen saa hänet synnyttäneen vanhemman sukunimen tai, ellei se ole tiedossa, hänen toisen vanhempansa sukunimen. Jos kummankaan vanhemman sukunimi ei ole tiedossa, maistraatilla on velvollisuus ilmoittaa asiasta salassapitosäännösten estämättä sen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jonka alueella alaikäinen asuu ja jonka tulee huolehtia nimen ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

24 §

Sukunimen muuttaminen vihkimisen yhteydessä

Jos avioliittoon aikovat ovat päättäneet, että he ottavat avioituessaan 10—13 §:ssä tarkoitetun sukunimen tai sukunimiyhdistelmän, heidän on ilmoitettava sukunimivalinnastaan pyytäänsään avioliiton esteiden tutkintaa. Jos avioliiton esteiden tutkintaa pyydetään evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakunnalta ja jos on syytä epäillä ilmoitetun nimen lainmukaisuutta tai ilmoitettua nimeä ei voida hyväksyä, seurakunnan on viipymättä siirrettävä asia maistraatin ratkaistavaksi.

Todistuksessa avioliiton esteiden tutkinnasta on todettava avioliittolain (234/1929) 13 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi valitun sukunimen lainmukaisuus.

Kumpikin puoliso saa vihittäessä säilyttää oman sukunimensä avioliiton esteiden tutkinnan yhteydessä tehdystä nimivalinnasta riippumatta.

25 §

Etu- tai sukunimen muuttaminen

Jollei nimiasia koske etu- tai sukunimeä, jonka voi saada 22—24 §:n perusteella ilmoitusmenettelyssä, maistraatille voidaan tehdä etu- tai sukunimen muuttamista koskeva hakemus.

26 §

Ilmoitus ja hakemus

Etu- tai sukunimeä koskeva ilmoitus ja hakemus on tehtävä kirjallisesti. Ilmoituksessa ja hakemuksessa on mainittava haluttu etu- tai sukunimi. Hakemuksessa tulee esittää perusteet uudelle etu- tai sukunimelle, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Hakemus nimen muuttamiseksi on henkilökohtainen. Yhteisellä hakemuksella voidaan kuitenkin hakea samaa sukunimeä tai sukunimiyhdistelmää, jos hakijoina ovat puoliset tai 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut avopuolisot. Lisäksi yhteisen hakemuksen voi tehdä vanhempi samassa taloudessa asuvan alaikäisen lapsensa kanssa.

27 §

Huostaanotetun lapsen nimiasian ratkaiseminen

Ennen huostaanotetun lapsen etu- tai sukunimeä koskevan asian ratkaisemista maistraatin on pyydettävä lausunto nimen muuttamisen edellytyksistä sen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalta toimielimeltä, jonka huostassa lapsi on.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

28 §

Ilmoitusten ja hakemusten maksuttomuus

Tämän lain mukaisten maistraatin suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Ilmoituksen käsittelystä ei peritä maksua.

Maksua ei kuitenkaan peritä sellaisesta hakemuksesta tehdystä päätöksestä, jonka tarkoituksena on, että:

1) alaikäinen lapsi saa molemmilla vanhemmillaan olevan sukunimen tai sukunimiyhdistelmän;

2) alaikäinen lapsi saa sen vanhempansa sukunimen tai sukunimiyhdistelmän, jonka vanhemmuutta ei lapsen syntymän jälkeen nimeä ilmoitettaessa ollut vahvistettu;

3) alaikäinen lapsi saa adoption vahvistamisen jälkeen adoptiovanhempansa sukunimen tai sukunimiyhdistelmän;

4) alaikäinen lapsi saa isyyden kumoamisen jälkeen toisen vanhempansa sukunimen tai sukunimiyhdistelmän;

5) alaikäinen lapsi saa vanhempansa avioitumisen tai rekisteröidyn parisuhteen perusteella saaman sukunimen tai sukunimiyhdistelmän, joka on molemmilla puolisoilla ja jonka ottamiseen puoliso antaa suostumuksensa;

6) alaikäinen lapsi 15 vuotta täytettyään luopuu sukunimiyhdistelmän toisesta sukunimestä;

7) hakija sukupuolen vahvistamisen yhteydessä tai sen jälkeen muuttaa etunimensä vastaamaan sitä sukupuolta, joka hänelle on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) mukaan merkitty väestötietojärjestelmään.

29 §

Haetusta uudissukunimestä tiedottaminen sekä muistutuksen tekeminen

Jos maistraatti katsoo, ettei uudissukunimen hyväksymiselle ole estettä, sen on ennen nimen hyväksymistä tiedotettava haetusta uudissukunimestä julkaisemalla nimi verkkosivuillaan.

Sillä, joka katsoo, että hakija tulisi saamaan uudissukunimen vastoin 18 §:n 2 kohdassa tai 19 §:ssä säädettyä ja että hakemuksen hyväksyminen loukkaisi hänen oikeuttaan, on oikeus tehdä muistutus hakemuksen johdosta.

Muistutus on tehtävä maistraatille kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun haetusta uudissukunimestä on tiedotettu. Muistutus, joka tehdään määräajan päättymisen jälkeen, voidaan kuitenkin ottaa huomioon, jollei asiaa ole vielä ratkaistu. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä verkkosivuilla julkaistavan tiedotteen sisällöstä.

30 §

Nimilautakunnan lausunto

Jollei hakemusta ole siirrettävä toiselle viranomaiselle, jätettävä tutkimatta tai heti hylättävä, maistraatin on pyydyttävä nimilautakunnan lausunto, jos hakemus koskee:

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

1) etunimeä, jos on perusteltua aihetta epäillä, ettei nimi täytä 1—3 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;

2) uudissukunimeä, ellei nimi ole ollut hakijalla aiemmin; tai

3) sukunimeä, joka on kuulunut hakijan esivanhemmalle ja jota koskeva myöhäisin asiakirjamerkintä on tehty ennen vuotta 1900.

Maistraatin tulee pyytää lausunto nimilautakunnalta etu- tai sukunimeä koskevassa asiassa muulloinkin, jos se katsoo, että siihen on erityinen syy.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää, ettei nimilautakunnan lausuntoa pyydetä asetuksessa tarkemmin mainituista hakemuksista.

31 §

Nimiasian ratkaiseminen

Ilmoitukseen perustuva nimiasia, jota ei ole ratkaistu päätöksellä, katsotaan ratkaistuksi sinä päivänä, jona maistraatti tai seurakunta on tallentanut nimen väestötietojärjestelmään.

Hakemukseen perustuva nimiasia sekä sellainen nimeä koskeva ilmoitus, jota ei voida hyväksyä, ratkaistaan maistraatin päätöksellä. Jollei hakemuksesta ole tehty muistutusta, hyväksytty nimi on merkittävä viipymättä väestötietojärjestelmään.

Jos asiassa on pyydetty nimilautakunnan lausunto, maistraatin tekemä ratkaisu on lähetettävä tiedoksi nimilautakunnalle.

32 §

Tiedon korjaaminen ja muutoksenhaku

Maistraatin velvollisuudesta korjata väestötietojärjestelmään merkitty virheellinen tieto säädetään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa.

Maistraatin päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätös nimeä koskevassa asiassa on lähetettävä tiedoksi nimilautakunnalle.

33 §

Sukunimen menettäminen

Jos joku on hakemuksesta saanut uuden sukunimen ja nimen käyttäminen olennaisesti loukkaa oikeutta 16 §:ssä, 18 §:n 2 kohdassa tai 19 §:ssä tarkoitettuun nimen tai tunnuksen suojaan, voi nimen kantaja tai tunnuksen haltija panna käräjäoikeudessa vireille kanteen sukunimen julistamiseksi menetetyksi. Kanne on nostettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun sukunimi on merkitty väestötietojärjestelmään.

Se, jonka oikeus sukunimeen on 1 momentin nojalla julistettu menetetyksi, on velvollinen ottamaan takaisin aikaisemman sukunimensä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

4 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

34 §

Nimen määräytyminen

Nimen määräytymisellä tarkoitetaan tässä luvussa nimen saamista taikka nimen muuttamista syntymän, avioliiton solmimisen tai purkamisen taikka vanhemmuuden vahvistamisen tai kumoamisen taikka adoption taikka muutoin perhesuhteiden perusteella, kun nimen saaminen tai muuttuminen perustuu välittömästi lain säännökseen taikka toimivaltaiselle viranomaiselle tehtyyn ilmoitukseen ja asialla on liittymä vieraaseen valtioon.

35 §

Nimen määräytymiseen sovellettava laki

Jos henkilöllä, jonka nimen määräytymisestä on kysymys, on Suomessa asuinpaikka nimen määräytymisen perusteen syntyessä taikka nimeä koskevaa ilmoitusta tehtäessä, määräytyy nimi Suomen lain mukaan.

Jos henkilöllä, jonka nimen määräytymisestä on kysymys, ei ole asuinpaikkaa Suomessa 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana, määräytyy nimi sen valtion lain mukaan, jota toimivaltaisen viranomaisen on sovellettava siinä valtiossa, jossa henkilöllä sanottuna ajankohtana on asuinpaikka.

Suomen kansalaisella, jolla on asuinpaikka muussa valtiossa kuin Suomessa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, on 2 momentin säännöksen estämättä oikeus vaatia, että nimen määräytymiseen sovelletaan Suomen lakia. Valtioneuvoston asetuksella säädetään viranomaisesta, jolle vaatimus osoitetaan.

Kun Suomen tuomioistuin vahvistaa adoption, määräytyy alaikäisen lapsen nimi Suomen lain mukaisesti.

Jos 1—4 momentin säännöksiä ei voida soveltaa, nimen määräytymiseen sovelletaan sen valtion lakia, johon asianomaisella kaikki seikat huomioon ottaen on läheisin yhteys.

36 §

Suomen viranomaisen toimivalta nimeä koskevassa asiassa

Nimi voidaan Suomessa muuttaa toiseksi Suomen viranomaisen päätöksellä, jos henkilöllä on Suomessa asuinpaikka. Nimen muuttamista koskeva asia voidaan tutkia Suomessa myös, jos henkilöllä ei ole Suomessa asuinpaikkaa, mutta hän on Suomen kansalainen ja hänellä on asuinpaikka muussa valtiossa kuin Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa.

Nimen menettämistä koskeva vaatimus voidaan tutkia Suomen tuomioistuimessa, jos vastajalla on täällä asuinpaikka.

Kun Suomen tuomioistuin vahvistaa adoption, se voi antaa päätöksen alaikäisen lapsen sukunimestä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Nimi voidaan Suomessa muuttaa hakemuksesta toiseksi Suomen viranomaisen päätöksellä 1—3 momentissa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi, jos asiaa ei voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa hakijalla on asuinpaikka, ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erittäin painava syy.

37 §

Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä nimeä koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

Suomen viranomainen voi kuitenkin olla keskeyttämättä asian käsittelyä tai jatkaa keskeytetyn asian käsittelyä, jos osoitetaan, että ratkaisun saaminen muutoin kohtuuttomasti viivästyisi.

38 §

Sovellettava laki nimeä koskevassa asiassa

Asiassa, joka koskee nimen muuttamista tai nimen julistamista menetetyksi taikka sukunimeä vahvistettavan adoption yhteydessä, on sovellettava Suomen lakia.

39 §

Uuden nimen käyttöönoton pätevyys Suomessa

Uuden nimen käyttöönotto vieraassa valtiossa ilman viranomaisen päätöstä voidaan hyväksyä päteväksi Suomessa, jos nimen käyttöönotto oli sallittua siinä valtiossa, jossa asianomaisella henkilöllä käyttöönoton hetkellä oli asuinpaikka.

40 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Vieraassa valtiossa annettu lainvoimainen päätös, jolla nimi on muutettu toiseksi tai julistettu menetetyksi, tunnustetaan ilman eri vahvistusta päteväksi Suomessa, jos päätöksen on antanut sen valtion viranomainen, jossa henkilöllä päätöksen antamisen hetkellä oli asuin- tai kotipaikka tai jos päätös tunnustetaan päteväksi kyseisessä valtiossa.

Päätös tunnustetaan Suomessa päteväksi myös silloin, kun päätöksen on antanut sen valtion viranomainen, jonka kansalainen henkilö oli päätöksen antamisen hetkellä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

41 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamatta jättäminen

Vieraassa valtiossa annettua, nimeä koskevaa päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta päteväksi Suomessa, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) saman asian käsittely on vireillä Suomessa ja asia oli Suomessa pantu vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta menettelyä;

3) päätös on ristiriidassa samasta asiasta Suomessa annetun päätöksen kanssa ja asia oli Suomessa pantu vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta menettelyä;

4) päätös on ristiriidassa samasta asiasta ulkomailla annetun päätöksen kanssa, joka oli annettu aikaisemmin vireille pannussa menettelyssä ja joka tunnustetaan päteväksi Suomessa; taikka

5) jos päätös on annettu menettelyssä, joka on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita, tai jos päätöksen tunnustaminen johtaisi tulokseen, joka on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

42 §

Vieraan valtion lain soveltamatta jättäminen

Vieraan valtion lakia, joka koskee nimen määräytymistä tai uuden nimen käyttöönottoa ilman viranomaisen antamaa päätöstä, ei sovelleta, jos lain soveltaminen johtaisi tulokseen, joka on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

5 luku

Erinäiset säännökset

43 §

Puhevalta nimeä koskevassa asiassa

Puhevalta alaikäisen nimeä koskevassa asiassa on hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan.

Jos täysi-ikäinen henkilö ei kykene ymmärtämään nimiasian merkitystä tai ilmaisemaan tahtoaan, hänen puhevaltaansa nimeä koskevassa asiassa käyttää holhustoimesta annetun lain (442/1999) 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu edunvalvoja.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

44 §

Alaikäisen itsemääräämisoikeus

Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, hän käyttää itsenäisesti puhevaltaa huoltajansa tai muun laillisen edustajansa ohella. Jos 15 vuotta täyttänyt alaikäinen ja huoltaja tai muu laillinen edustaja ovat erimielisiä, on alaikäisen oma mielipide ratkaiseva. Asia voidaan ratkaista 15 vuotta täyttäneen aloitteesta huoltajaa tai muuta laillista edustajaa kuulematta, jos tätä ei tavoiteta.

Alaikäisen etu- tai sukunimeä ei voida muuttaa ilman hänen kirjallista suostumustaan, jos hän on täyttänyt 12 vuotta. Suostumus ei kuitenkaan ole tarpeen, jos alaikäinen ei mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi ymmärrä asian merkitystä tai jos hän ei kykene ilmaisemaan tahtoaan. Alaikäisen etu- tai sukunimeä ei myöskään voida muuttaa vastoin 12 vuotta nuoremman lapsen tahtoa, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

45 §

Alaikäisen nimen muuttamista koskevat rajoitukset

Alaikäisen nimen muuttamista ei ilman erityistä syytä voida hyväksyä, jos lapsen etu- tai sukunimeä on muutettu kolme kertaa ennen kuin hän täyttää 12 vuotta.

Lapsen sukunimeä koskevaa muutosta ei ilman erityistä syytä voida hyväksyä, jos muutos johtaisi siihen, että lapsen nimiyhteys kumpaankin vanhempaan katkeaisi tai siihen että perheen alaikäisillä täyssisaruksilla olisi eri sukunimet.

Lapsen sukunimi voidaan muuttaa vanhemman sukunimeksi lapsen kuoleman jälkeen vain, jos vanhemmuus on tunnustamisen perusteella vahvistettu vasta sen jälkeen, kun lapsi on kuollut.

46 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä nimiasioissa tarvittavista asiakirjoista, jotka annetaan asianomaiseen tarkoitukseen vahvistetulla lomakkeella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään lisäksi viranomaisesta, joka vahvistaa lomakkeet.

6 luku

Voimaantulo

47 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan nimilaki (694/1985), jäljempänä *kumottulaki*.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

48 §

Lain soveltaminen

Jollei jäljempänä toisin säädetä, ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleeseen nimiasiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Asiaan, jonka tuomioistuin on palauttanut maistraatille uudelleen käsiteltäväksi, sovelletaan kuitenkin tämän lain säännöksiä.

Sukunimen muuttamiseen vihittäessä sovelletaan kumottua lakia, jos avioliiton esteiden tutkintaa on pyydetty ennen tämän lain voimaantuloa.

49 §

Nimivelvoitteen täyttäminen

Tämän lain säännöksiä nimivelvoitteen täyttämisestä sovelletaan myös silloin, kun nimivelvoitteen peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa. Tämän lain 22 §:n 2 momentissa ja 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräaika lasketaan tuolloin lain voimaantulopäivästä. Jos lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, nimivelvoitteen täyttämistä koskevaan määräaikaan sovelletaan kumottua lakia.

50 §

Henkilökohtaisessa käytössä olevat sukunimet

Kumotun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun yhteisen sukunimen ja henkilökohtaista käyttöä varten otetun sukunimen muodostamaa yhdistelmää pidetään lain voimaantulon jälkeen tämän lain 5 §:ssä tarkoitettuna sukunimiyhdistelmänä.

51 §

Nimilautakunnan jäsenten toimikausi

Tämän lain voimaan tullessa nimilautakunnan jäseninä olevien toimikausi jatkuu sen määräajan loppuun, joksi heidät on määrätty.

52 §

Kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännökset

Kumotun lain 6 luvun kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä nimen määräytymisestä ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta sovelletaan, jos nimen määräytymisen peruste on syntynyt, ilmoitus tehty taikka asia on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

53 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos muualla lainsäädännössä viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleeseen lakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

2.

Laki

rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n 4 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 4 momentti laissa 250/2016 ja 9 § laissa 391/2009, seuraavasti:

8 §

Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee aviopuolisoa, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitetun parisuhteen osapuoleen, jollei toisin säädetä. Mitä nimilaissa (694/1985) säädetään avioliittoon aikovista, sovelletaan myös Suomessa rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin heidän muuttaessaan parisuhteensa avioliitoksi. Nimeä koskevat ilmoitukset tehdään maistraatille samalla, kun tehdään ilmoitus rekisteröidyn parisuhteen muuttamisesta avioliitoksi.

9 §

Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta isyyslain (11/2015) säännöksiä isyyden toteamisesta avioliiton perusteella eikä muitakaan sellaisia säännöksiä, jotka koskevat aviopuolisoa yksinomaan hänen sukupuolensa perusteella.

Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta adoptiolain (22/2012) säännöksiä, jotka koskevat puolison oikeutta ottaa adoptiolapsi. Parisuhteen osapuoli voi kuitenkin adoptoida parisuhteen toisen osapuolen lapsen. Tällaiseen adoptioon sovelletaan, mitä adoptiolaisissa säädetään adoption edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista silloin, kun adoptoitava on adoptionhakijan puolison lapsi.

Rekisteröidyn parisuhteen osapuoleen, joka on rekisteröidyn parisuhteen aikana yksin adoptoinut parisuhteen toisen osapuolen lapsen, ei sovelleta, mitä kotikuntalain (201/1994) 6 a §:ssä säädetään äidistä ja isästä.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan parisuhteen osapuolen sukunimen muuttamista koskevaan hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 16.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Ari Jalonen sin
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Antti Rantakangas kesk
varajäsen Wille Rydman kok
varajäsen Matti Torvinen sin

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila